

โวหาร

ความหมาย : ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือหรือพูด ถ้อยคำที่เล่นเป็นสำบัดสำนวน ในที่นี้จะศึกษาในความหมายแรกเท่านั้น

ประเภทของโหวต

1. บรรยายโหวต
2. พรรณนาโหวต
3. เทศนาโหวต
4. อุปมาโหวต
5. สารกโหวต

บรรยายโวหาร ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความแบบเล่าเรื่อง อธิบายเรื่องราวตามที่ได้พบเห็น อาจมีการแสดงความรู้ ความพอใจของผู้ส่งสารแทรกไว้ด้วย
2. เป็นโวหารหลักใช้มากในการเขียนทั่วไปทั้งบันเทิงคดี สารคดี การพูด การเขียนในชีวิตประจำวัน
3. มุ่งให้เรื่องราวหรือเหตุการณ์มากกว่าความรู้สึกละอารมณ์

ลักษณะการเขียนบรรยาย

การบรรยายบุคคล : บอกเพศ วัย รูปร่างลักษณะที่เด่น

การบรรยายสถานที่ : ชื่อ สถานที่ตั้ง ลักษณะพิเศษ
ลักษณะย่อยที่สำคัญ บรรยายเวลา บรรยายภาคในขณะ
กล่าวถึง

การบรรยายสิ่งของ : ชื่อ ลักษณะเด่น ลักษณะย่อย
ประโยชน์ใช้สอย บอกว่าสิ่งนั้นอยู่ที่ไหน อยู่ในลักษณะใด

ตัวอย่างบรรยายโหวหาร

...สิ่งที่เรียกว่าบายศรีนั้น มีอยู่ 2 ชนิด คือบายศรีใหญ่ชนิดหนึ่งและบายศรีปากชามอีกชนิดหนึ่ง บายศรีใหญ่นั้นมีไม้ตั้งเป็นแกนกลางแล้วเอาใบตองเย็บกระทงอย่างสวยงามเรียงกับแกนกลางนั้นเป็นลำดับขึ้นไป 7 ชั้น ชั้นยอดหรือชั้นที่ 7 นั้น มีโถซึ่งเป็นโถเคลือบแบบที่เรียกกันว่า ลายน้ำทอง ใส่ข้าวตั้งไว้ด้วย ในกระทงแต่ละชั้นก็มีของกินใส่ไว้สิ่งละอันพรรณละน้อย เช่น กล้วย อ้อย และขนมมมเนยต่างๆ สิ่งที่ต้องประกอบบายศรีก็คือ มะพร้าวอ่อนอีก 1 ลูก

พรรณนาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียงเรียงขึ้นตามความรู้สึกของผู้ส่งสาร
2. เลือกสรรถ้อยคำประณีต ความหมายชัดเจนและกระชับอารมณ์ มีการใช้สำนวนความเปรียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์
3. ผู้รับสารต้องเกิดจินตภาพ (Image) เสมือนตนเองได้ไปอยู่
4. ในสถานที่นั้น

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร

...จากสถานีดอนเมือง เจ้าม้าเหล็กลายครามทะยานหนีความ
อึกทึกของเมืองใหญ่ ผ่านความเขียวขจีเท่าที่ยังเหลือของทุ่งรังสิต
ทิวทัศน์สองข้างทางดูสบายตาขึ้น แต่อุณหภูมิภายในห้องเครื่องยัง
ร้อนระอุเหมือนเดิม ดีที่ยังมีลมพัดพ้อไม่ให้อึดอัด แต่ถ้าจะให้นั่งอยู่
ตลอดสองชั่วโมงจากกรุงเทพฯ ถึงอยุธยาก็คงไม่ไหวแน่

เทศนาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เน้นการใช้กระบวนการเหตุผลหรือหลักฐานเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจชัดเจนขึ้น เห็นจริง และเชื่อถือตาม
2. ข้อความที่พบเทศนาโวหารอาจเป็นปัญหา ความเห็น วิชาความรู้ สิ่งที่ควรประพฤติ คำสั่งสอนต่างๆ

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

...คนทุกคนในโลกต้องทำงาน ผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้นไม่มีสิทธิที่จะเป็นมนุษย์อยู่ในโลก แม้ผู้ที่มั่งมีศรีสุขหากจะไม่ทำอะไรก็มีกินมีอยู่ก็ดี การทำงานย่อมเป็นเครื่องแสดงศีลธรรมและสภาพของมนุษย์อันดี สิ่งที่เรากินเข้าไปวันหนึ่งๆ เป็นความหมดเปลืองโลก ในชีวิตของมนุษย์คนหนึ่งๆ ตามปกติ อายุยืนยาวประมาณ 60 ปี ย่อมทำความหมดเปลืองให้แก่โลก คิดเป็นราคาเงินไม่น้อย สิ่งที่มนุษย์เอามาใช้กินได้ ไม่ใช่ของสำเร็จจากต้นกล้วยพริกซ์ แต่เป็นสิ่งซึ่งมนุษย์ประกอบทำ ถ้าคนไหนไม่ทำอีกคนต้องทำแทน คนไม่ทำงานคนหนึ่ง เป็นผู้เอาเปรียบแก่เพื่อนมนุษย์ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ใดไม่ทำงานผู้นั้นไม่ควรจะมีสิทธิที่จะเป็นมนุษย์อยู่ในโลก

อุปมาโวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียงเรียงขึ้นเมื่อใช้เปรียบเทียบข้อความหรือเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้น
2. การเปรียบเทียบที่ดีจะต้องเหมาะสม และเข้าใจง่าย
3. เป็นโวหารที่มักใช้ประกอบกับโวหารอื่นๆ คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร

อุปมาโวหาร

โลกนี้เป็นโรงละครและท่านเป็นผู้เล่น จงออกฉากรด้วยความกล้า การประหม่าและลั้งเลจะไม่ทำให้ท่านแสดงบทบาทได้ถูกเลย จงหมายเป็นตัวเอกเสมอ ถ้าท่านจะทำผิดก็ขอให้ผิดด้วยความกล้าเถิด

อุปมาโวหาร

...ใช่เพียงเพราะสัมผัสใช้เวลาตั้งท้อง นับแต่วันที่ผลิดอกจนถึงวันที่เก็บผลได้ กินเวลาราวเก้าเดือนเหมือนกับคน แต่สัมผัสยังมีความละเอียดอ่อนกับน้ำ ดิน อากาศ รวมไปถึงแมลง จึงต้องทะนุถนอมดุจเดียวกับทารก ถึงขั้นต้องคำนวณว่าต้นสัมผัสอายุหนึ่งขวบปี ปลูกลงสภาพดินทรายต้องให้น้ำกี่ลิตรต่อวัน ครั้นย่างเข้าขวบปีที่ 4 ซึ่งเริ่มเก็บเกี่ยวผลได้ จะต้องเพิ่มปริมาณน้ำเป็นกี่ลิตรต่อวัน รากจึงไม่เน่า ลำต้นจึงไม่โทรม น้ำสัมผัสจึงจะหอมหวาน

สารกโหวหาร

ลักษณะสำคัญ

1. เป็นสำนวนความที่เรียงเรียงขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อเรื่องที่กำลังกล่าวชัดเจนขึ้น
2. เรื่องราวที่ยกมาเป็นตัวอย่างอาจเป็นเรื่องราวในประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ช่าว นิทาน เป็นต้น
3. เป็นโวหารประกอบโวหารอื่นๆ คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร

สารกโหวหาร

ในชีวิตคนไทยทั่วไป การดำรงชีพอาศัยประเพณีและการประองดองกันในกลุ่มญาติมิตร บทบาทของหญิงกับชายจึงไม่แตกต่างกัน ในการประกอบอาชีพหรือในการแสดงฝีมือในด้านใด แม้ในการทหารหญิงไทยก็แสดงความสามารถดังปรากฏในประวัติศาสตร์ เช่น พระศรีสุริโยทัยเสด็จออกไปรบพม่าด้วยกันกับพระสวามี ท้าวสุนาริในรัชกาลที่ 3 และท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทรในต้นสมัยรัตนโกสินทร์ก็สามารถขับไล่พม่าเข้าศึกมิให้ตีเมืองกลางได้ ซึ่งก็ได้รับความยกย่องตลอดมา

ภาพพจน์ (Figures of Speech)

หมายถึง การสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นโดยอาศัย
ถ้อยคำสำนวน ภาพที่เกิดขึ้นเป็นภาพที่แจ่มชัดและ
ลึกซึ้ง อันเป็นผลของการใช้คำอย่างมีศิลปะ

อุปมา (Simile)

ตัวอย่าง

นางนวลจับนวลนอน
เหมือนผีแนบนวลสมรจินตะหรา
จากพรากใจจ่านรรจา
เหมือนจากนางสกาวาระตี
แขกเต้าจับเต้าร้างร้อง
เหมือนร้างน้องมารัศมี
นกแก้วจับแก้วพาที
เหมือนแก้วพี่ทั้งสามสั่งความมา

("อิเหนา" รัชกาลที่ ๒)

อุปมา

เจ้างามโอษฐ์ดั่งใบไม้อ่อน งามกรดั่งกลายเลขา
งามรูปเลอสรรรวิญฟ้า งามยิ่งบุปผาแบ่งบานฯ
(ศกุนตลา : ร.6)

สายธาราตั้งนาฬิกาแก้ว แ่ววแ่ววจ้อกจ้อกเซาะซอกหิน

ห้องของเขาตกแต่งสวยงามราวกับวิมาน

อุปลักษณ์ (Metaphor)

ชีวิตเป็นกีฬา เกิดมาเพื่อแข่งขัน

น้ำค้างหยดลงเฉาะๆ เป็นหยาดน้ำตาแห่งสวรรค์

นกวิ้งลมกรดเดินมาโน่นแล้ว

บ้านริมดอย ทะเลหมอกอยู่ใกล้แค่เอื้อม

บุคลาธิษฐาน (Personification)

ทะเลไม่เคยหลับใหล ใครตอบได้ไหมไหนจึงตื่น
บางครั้งยังสะอื้น ทะเลมันตื่นอยู่ร่ำไป

ดอกทานตะวันทุกดอกเชิดหน้ารับแสงตะวันอย่างเย่อหยิ่ง

เฟอร์นิเจอร์สำนักงานนี้ไม่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ

สัทพจน์ (Onomatopoeia)

ครึ้นครึ้นใช้ฟ้าร้อง

เรียมครวญ

หึ่งหึ่งใช้ลมหวน

พื้ให้

ฝนตกใช้ฝนवल

พื้ทอด ใจนา

ร้อนใช้ร้อนไฟไหม้

พื้ร้อนรณกาม

อธิพจน์ (Hyperbole)

ก้อยกุงปรุงประทีน

รสทิพย์หยิบมาไปรย

วางถึงลั่นดั้นแด่โดย

ถาจักเทียบเปรียบมือนาง

(กาพย์เห่เรือฯ : ร.๒)

สัญลักษณ์

อันมือไกวเปลไซร์แต่โรมา คือหัตถาครองพิภพจบสากล

ผ้าขาว

หงส์

กา

แบบฝึกหัด

ให้นักศึกษาตอบว่าข้อความต่อไปนี้เป็นواهرชนิดใด

กรวดน้ำเสร็จ อุทิศส่วนกุศลให้ใครต่อใคร แล้วยายก็ล้างขัน

อีสัมเข้าหลานสาววัยสิบแปดของยายเดินมาเมียงๆอยู่ ท่ามันจะกลัวยาย เป็นลมจมน้ำตาย มันเคยบอกยายบ่อยๆว่าให้ล้างขันกรวดน้ำบนบ้านก็ได้ ทำไม จะต้องลงมาตื่นทำทุกวัน ยายว่าท่ามันโกล้แค่นี้ ทำไมจะต้องไปใช้น้ำในตุ่มให้เปลือง ยิ่งตอนนี้ น้ำหลากปริ่มฝั่ง ไม่ต้องลงกระไดยิ่งสบาย

ยายไม่กลัวอย่างที่อีสัมเข้ามันกลัว ยายไม่กลัวเป็นลมจมน้ำตาย แม้จะเป็น เวลาที่แม่น้ำหลากกล้า ยายสนิทกับแม่ น้ำสายนี้ ยายเกิดจากแม่น้ำสายนี้

(วาณิช จรุงกิจอนันต์, เพลงใบไม้, หน้า ๑๕-๑๖)

มังกุเป็นชื่อเรือพายชนิดหนึ่งที่แสดงถึงความมีหน้ามีตาของผู้ใช้ เพราะเป็นเรือที่แข็งแรงมีกระดูก งามใหญ่เป็นพิเศษ และเป็นเรือยาวแบบ เรือกัญญาของผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ หัวและท้ายของเรือมังกุนั้นงอนขึ้น เช่นเดียวกับหัวและท้ายของเรือโฆมดยาต่างตรงกันตรงโขนหรือหัวของ เรือมังกุนั้นเป็นสามเส้า

ในสมัยโบราณการไปไหนมาไหนที่สะดวกที่สุดมีแต่ทางเรือ เจ้าของเรือจึงเอาใจใส่ดูแลตกแต่งเป็นพิเศษ เช่น แกะสลักหัวเรือท้าย เรือเป็นหัวและหางของสัตว์ต่างๆ

ระเบียงด้านหลังนั้นทำเป็นเฉลียงลอย ปกคลุมด้วยเถาองุ่น
หนาที่บยื่นออกไปเหนือสวนญี่ปุ่น ซึ่งจัดไว้อย่างประณีต ทางเดินซึ่งปู
ด้วยหินกลมๆ ห่างๆกัน มีหญ้าขึ้นเขียวชอุ่ม ทอดกวานไปจนจรดธารน้ำ
จำลอง ซึ่งจัดเป็นเกาะแก่งคดเคี้ยว ริมน้ำปลูกต้นหลิวใหญ่ทอด
กิ่งก้านสาขาลู่ลมอยู่เหนือพุทธรักษาสีเหลืองแดงออกดอกสะพรั่งบนก้อน
หินกลางริมธารตั้งตะเกียงหินสีขาวโพลนเด่นตระหง่านขีดกำแพงบ้าน
เป็นพวงอ้อหนาที่บดอกไสว

(โรสลาเลน, เกา, หน้า ๑๗๐)

หญิงสาวผู้กระโดดลงมายืนอย่างคล่องแคล่วผู้นั้น ดูเฟินๆ
เกือบจะเหมือนหนุ่มน้อยสักคนหนึ่งมากกว่าหญิงในวัยสาวสะพรั่ง เพราะ
ความสูงของรูปร่าง ช่วงขายาวและเพรียวคล้ายสาวตะวันตก บวกกับยีนส์
สีน้ำเงินซึ่งหล่อนสวมใส่ทะมัดทะแมง และเชิ้ตแขนยาวพับต่ำกว่าศอก
ตัวหลวมโคร่งซ้อนทรวดทรงไว้มัดชิด

นอกจากนี้บนศีรษะยังมีหมวกปีกแคบใบเก๋ๆ สวมครอบเอาไว้
จนไม่เห็นเส้นผม ส่วนดวงหน้าบังไว้ด้วยแว่นตากันแดดอันโต

จะมีก็แต่ผิวพรรณละเอียด จมูกเรียวรับกับริมฝีปากทอดมุ่ม
หยักเหมือนคันศร กับน้ำเสียงใสกังวานที่บอกเพศอันแท้จริงของหล่อน

ความรู้สึกต่างๆที่สูมอยู่ในหัวใจของพลอยนั้นเปรียบเหมือนดินระเบิด
อย่างรุนแรง ระเบิดใดที่ยังไม่มีชนวนมาจุด พลอยเองก็ไม่รู้สึกตัวว่า ความรู้สึก
โทมัส ความผิดพลาด ผิดหวังทั้งหมดที่อยู่ในตัวนั้นมีมากเพียงใด พอช้อยก้มลง
มากราบก็เหมือนกับใครเอาไฟมาจ่อเข้าที่ดินระเบิด ความรู้สึกทั้งปวงที่อันไว้นั้น
พลุ่งขึ้นสุดขีด พลอยตัวสั่นระริกเหมือนกับถูกทุบ หู ตา ปาก จมูก ในลำคอและ
ปลายนิ้วมือนิ้วเท้าเหมือนกับถูกไฟ น้ำตาร้อนๆทะลักออกมาจากเบ้าตาทั้งสองข้าง
พลอยประคองตัวช้อยเข้าไว้แล้วชบหน้าลงร้องให้กับบ่าข้างหนึ่งของช้อย
เหมือนกับหัวใจจะขาด ร้องไห้อย่างไม่เคยร้องไห้มาแต่ก่อน

(คึกฤทธิ์ ปราโมช, สีแผ่นดิน เล่ม๑, หน้า ๒๘๕)

ดอกจันทน์กะพ้อร่วงพรุแต่มีได้หล่นลงสู่พื้นดินที่เดียว
เกสรเล็กๆแดงเรื่อแกมเหลืองลอยว่อนกระจัดพรวดพราดอยู่ใน
อากาศที่โปร่งสะอาดหน่อยหนึ่ง เหมือนลวดลายของตาข่ายที่
คลุมไตรพระ กลีบและเกสรอาจจะตกลงถูกเหยียบเป็นผุยผงไป
โดยผู้คนที่เข้ามาพลุกพล่านอยู่ในบ้านวันนั้น แต่ไม่มีใครเลยจะ
สามารถเป็นมารที่ทำความชอกช้ำให้แก่กลิ่นหอมยวนใจของมัน
ได้

(แม่อนงค์, แผ่นดินของเรา)